

Nr 109

Av herr Söderberg m. fl., *angående lån till företagareföreningar av medel avsedda för sysselsättningsbefrämjande åtgärder.*

De inom landet länsvis verksamma företagareföreningarna har tillkommit med stöd av staten och respektive landsting i syfte att främja sysselsättningen och motverka arbetslösheten. De första föreningarna startades i slutet av 1930-talet, och föreningarna har därefter hela tiden erhållit statsmakternas stöd i olika avseenden. Föreningarnas styrelser har en allsidig sammansättning med företrädare för olika delar av näringslivet inom respektive län, och på två undantag när är landshövdingen ordförande i föreningen.

Där föreningarna först tillskapades, i Norrland samt i Bohuslän, har dessa spelat en betydande roll för ökning av sysselsättningen. Föreningarna har dels inriktat sig på startande av nya företag, dels på rationalisering av förutvarande sådana. Under den konjunkturavmattning, som gjort sig gällande under det senaste året, har verksamheten i stor utsträckning inriktats på en förstärkning av småföretagen i syfte att dessa skulle kunna upprätthålla sysselsättningen.

Föreningarnas verksamhet följer huvudsakligen två utvecklingslinjer, dels konsultation och rådgivning i tekniska och ekonomiska frågor, dels kreditgivning. För långgivning har föreningarna hittills erhållit ca 61 miljoner kronor av statsmakterna, och dessutom har landstingen i flera län tillskjutit avsevärda belopp. Härtill kommer beviljade garantilån om ca 40 miljoner kronor. Sammanlagt har genom företagareföreningarna investerats ca 123 miljoner kronor inom småindustrien. Att märka är dessutom, att föreningarnas kreditgivning som regel utgöres av toppkrediter som beräknas uppgå till en tredjedel av hela den aktuella investeringen. Den totala investeringseffekten i samband med föreningarnas långgivning beräknas därför uppgå till ca 375 miljoner kronor.

Under kalenderåret 1957 beviljades genom företagareföreningarna lån och kreditgarantier om tillhoppa ca 40 miljoner kronor, och vid dessa företag sysselsattes i runt tal 10 000 personer. Motsvarande uppgifter för 1958 finnes icke ännu tillgängliga, men föreningarnas insatser torde under detta år i varje fall uppehållits i samma omfattning.

Företagareföreningarnas förtroenderåd har i skrivelse av den 11 december 1958 tillskrivit kungl. arbetsmarknadsstyrelsen med begäran att denna av medel avsedda för sysselsättningsbefrämjande åtgärder måtte ställa erforderliga belopp till företagareföreningarnas förfogande för utlåning till

hantverk och småindustri på orter, som drabbats särskilt hårt av arbetslöshet.

På grund av ökade permitteringar och driftinställelser, som speciellt under det senaste halvåret gjort sig gällande, har från kommuner och olika länsmyndigheter gjorts enträgna framställningar till företagareföreningarna att intensifiera verksamheten i syfte att öka sysselsättningen. Vi anser att föreningarna bör beredas möjlighet till ytterligare insatser, särskilt på orter som drabbats av mera omfattande permitteringar, driftsinskränkningar och industrinedläggelser. Enligt vad vi erfarit finnes på många håll småföretag, som har möjlighet att sysselsätta ytterligare arbetskraft, därest en lämplig stimulans i form av erforderligt kapital för investeringar eller till rörelsekapital kunde uppbringas. Vi har den bestämda uppfattningen, att på många orter där sysselsättningsproblem råder en ökad sysselsättning skulle kunna åstadkommas genom en ekonomiskt försvarbar utlåning till företag, som ej drabbats av avsättningssvårigheter. De ungefär 100 000 småföretagen i vårt land beräknas ge sysselsättning åt ca 500 000 personer. Många av dessa företag skulle helt säkert inte enbart kunna uppehålla sysselsättningen utan till och med öka densamma, om lämpliga åtgärder kunde sättas in via landets företagareföreningar.

Företagareföreningarna, som till huvudsaklig del inriktat sin verksamhet på stöd till företag verksamma på landsbygden och mindre och medelstora städer, har för budgetåret 1958/59 beviljats lånemedel om tillhoppa 5 miljoner kronor, vilket är otillräckligt med tanke på det rationaliseringsbehov som föreligger och som ytterligare kan komma att öka inför utsikten av en vidgad europamarknad. Då det genom byggnadsregleringens avskaffande icke längre finnes några hinder för byggande av verkstadslokaler i storstäderna, kan man befara att ytterligare industriföretag av olika storleksordning lokaliseras till dessa orter, därest icke fördelaktiga krediter kan erbjudas företag i mindre städer och på landsbygden. Med tanke härpå bör företagareföreningarna disponera lånemedel i sådan omfattning att det aktuella lånebehovet något så när kan tillgodoses.

Utöver föreningarnas direkta långivning finnes för småföretagare även möjlighet att erhålla lån i bank eller annan kreditinrättning mot säkerhet av statlig kreditgaranti. För innevarande budgetår uppgår garantiramen till 25 miljoner kronor. Lån mot statlig garanti kan beviljas för belopp överstigande 40 000 kronor eller det maximibelopp, som föreningarna har rätt att bevilja genom direkt kreditgivning.

I 1959 års statsverksproposition föreslås att fonden för lån till företagareföreningar m. fl. förstärkes med 6 miljoner kronor. Till föreningarna utgående administrationsbidrag och subventionsmedel föreslås oförändrat till 400 000 respektive 300 000 kronor.

Ramen för statlig kreditgaranti till hantverk och industri föreslås för

budgetåret 1959/60 höjd från 25 miljoner till 30 miljoner kronor. Inom denna ram räknar departementschefen med att 2 à 3 miljoner kronor på försök kommer att användas för turisthotellnäringen.

Hittills synes de mindre företagen ha drabbats förhållandevis mindre hårt av konjunkturavmattningen än storindustrien, men näringsgruppen behöver dock ytterligare riskbärande krediter, som bankerna ej kan bevilja, för att även i fortsättningen kunna uppehålla sysselsättningen. Det är därför angeläget, att dessa företags behov av krediter kan tillgodoses i rimlig utsträckning. En betydande del av det erforderliga kapitalet torde uppgå till mindre belopp än 40 000 kronor per företag och kan sålunda ej tillgodoses genom garantilån. För de företag, som ej har bankmässiga säkerheter att erbjuda, vilket är ett betydande antal, ställes förhoppningarna till att företagareföreningarna skall kunna tillgodose kapitalbehovet. Med tanke på det begränsade tillskott av lånemedel för innevarande budgetår, som beviljats, är dock föreningarnas utlåningsmöjligheter nu starkt begränsade.

Med beklagande nödgas vi konstatera, att nuvarande situation, som sålunda präglas av stor knapphet på lånemedel hos företagareföreningarna, har uppstått i ett arbetsmarknadsläge, då företagareföreningarnas uppgift borde vara att i enlighet med de tankegångar, som var avgörande vid de första föreningarnas tillkomst under 1930-talets kris, aktivt ingripa i sysselsättningsbefrämjande syfte. Vi vill erinra om att under företagareföreningarnas tidigare verksamhetsår ända fram till den 30 juni 1954 anvisades föreningarnas lånemedel över "Fonden för arbetsmarknadens reglering". Först under åren därefter har medlen anvisats över "Fonden för företagareföreningar m. fl.". Det ter sig för oss som naturligt, att företagareföreningarna i nuvarande arbetsmarknadsläge sättes i stånd att effektivt fylla den uppgift för vilken de ursprungligen organiserades och sålunda sättes i tillfälle att vid föreliggande behov utöka sin egen låneverksamhet i sysselsättningsbefrämjande syfte. Vi vill understryka, att den kreditgivning som här avses måste ha en klar arbetsmarknadsmässig motivering, det måste vara möjligt att fatta snabba beslut, och den administrativa omgången måste inskränkas till minsta möjliga.

Om småföretagens möjligheter att nu i ökad utsträckning erbjuda arbetstillfällen skall rationellt kunna utnyttjas, är det sålunda enligt vår mening erforderligt att liksom på 1930-talet föreningarna kan tillföras arbetslöshetsmedel för viss del av sin utlåningsverksamhet. Tills vidare kan man begränsa denna verksamhet till de län där behovet efter arbetsmarknadsstyrelsens prövning befinnes vara störst. Företagareföreningarna inom sådana län skulle då efter framställning till arbetsmarknadsstyrelsen kunna erhålla förstärkning av sina till förfogande stående knappa lånemedel. Lånen torde på vanligt sätt bära utlämnas och administreras genom företagareföreningarna.

För täckande av eventuella förluster bör en betryggande del av medlen utgå som subventionsmedel.

Under återopande av det anförda hemställes,

att riksdagen bemyndigar kungl. arbetsmarknadsstyrelsen att av medel avsedda för sysselsättningsbefrämjande åtgärder till landets företagareföreningar ställa lånemedel i erforderlig omfattning till disposition, att utlånas till företag på orter som är hårt drabbade av arbetslöshet.

Stockholm den 26 januari 1959

Sten Söderberg

Torsten Bengtson

Rudolf Boman

Carl Eskilsson

Nr 110

Av herrar **Birke** och **Sveningsson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till sjukkassor m. m.*

(Lika lydande med motion nr 192 i Andra kammaren)

Stockholm den 27 januari 1959

E. Birke

Ragnar Sveningsson